

## MERHABA

Pandemi koşullarında geçen iki yılı aşkın sürenin ardından dünya, ekonomik kriz, Orta Doğu'dan Kafkaslara doğru genişleyen savaş, nükleer tehdit ve belki de içinden çıkılması en zoru olan iklim kriziyle karşı karşıya. Bu krizlerin siyasi etkileri bir taraftan sağ popülist hareketlerin yükselişe geçmesiyle kendini gösterirken, bir taraftan da yoksulluk ve siyasi yozlaşmaya karşı halk eylemlerinde görünür oluyor. Neo-faşizm Avrupa'da muhafazakâr, milliyetçi ve ataerkil politikaları güçlendirerek etki alanını genişletmeye devam ediyor. İtalya'da, neo-faşist İtalya'nın Kardeşleri Partisi iktidarın en kuvvetli adaylarından biri olmuş durumda. Partinin 'Ben bir kadını! Ben bir anneyim! İtalyanı! Hıristiyanı!' diyerek kendini tanıtan başkanı Giorgia Meloni'nin de İtalya'nın ilk kadın başbakanı olma ihtimali üzerine konuşuluyor. Fransa'da Marine Le Pen sağın kadın yıldızı olarak iktidara giden yolda etki alanını genişletiyor. Sri Lanka'da 'kemer sıkma' politikalarına karşı başlayan grevler, büyük bir halk hareketine dönüştü ve süreç yöneticilerin bir kısmının yurtdışına kaçtığı ve istifa ettiği bir noktaya geldi. Yüzyıl öncenin siyasi ve ekonomik gerilimlerini aratmayan bir dönemden geçiyor dünya.

Neo-faşizmin güçlenmesiyle birlikte cinsiyet eşitliğine karşı ulusötesi koalisyonların yükselişine şahit oluyoruz. Dini örgütleri, hükümetleri ve sağcı kuruluşları kapsayan koalisyonlar dünya çapında kadın ve LGBTİ haklarına karşı örgütlü bir saldırı düzenliyor. Cinsiyet eşitliği karşıtı ve ırkçı politika ve söylemleri ile tanıdığımız Viktor Orbán'ın Dallas'taki Muhafazakâr Siyasi Eylem Konferansı'nın açılış konuşmasını yapması ve konferansta Donald Trump ile boy göstermesi de yükselen faşizmin ulusötesi bağlarını net bir şekilde ortaya seriyor. Konferansın, Amerikan Yüksek Mahkemesi'nin kadınlara kürtaj hakkının tanınmasını sağlayan 1973 tarihli Roe v. Wade kararını bozmasının ardından gerçekleşmesi ise ayrıca manidar. Tüm dünyada kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet karşısında sağ iktidarlar kadınların yaşam hakkının korunmasını değil ataerkil, muhafazakâr aileleri güçlendirmeyi merkeze alıyor.

Türkiye de bu krizlerin etkilerinden azade değil. Kriz, ekonomik alanda, küresel krizin yansımalarının ötesinde Türkiye'ye özgü koşulların da sonucunda son derece ağır yaşanıyor. Yoksullaşmanın derinleştiği bu dönemde yapılan araştırmalar, krizin cinsiyet eşitsizliğini artırdığını, kadınların düşük ücretli birden çok işte çalıştığını, sigorta primlerine el konduğunu, kadınların evde gelir getiren işler yapmak zorunda kaldığını gösteriyor. Kadınlar ayrıca pahalılık nedeniyle evde daha fazla vakit geçirmek, hatta hijyenik ped gibi en temel ihtiyaçlarından vazgeçmek durumunda kalıyorlar. Ekonomik sıkıntı kadınların bakım işlerinin de

yoğunlaşmasına neden olurken, ev içi gerilimi ve kadınlara dönük şiddet olasılığını da artırıyor. Ailelerinden ayrı yaşayan kadınlar ise kira artışı nedeniyle aile evine dönmek zorunda kalıyor. Bu ve benzeri örnekler kadınların hayatlarına yansıyan olumsuzlukların yalnızca bir kısmı. Ekonomik kriz kadınların hayatlarını zorlaştırırken hükûmet da İstanbul Sözleşmesi'nin iptalinin ardından TCK'da yapılan değişiklikler ve Medeni Kanun'da yapılması planlanan düzenlemelerle kadın haklarına darbe vurmaya devam ediyor.

Tüm krizlerle iç içe olan ve bu krizlerin de ötesine geçerek geleceğimizi tehdit eden bir diğer tehlike de ekolojik kriz. Artık gündelik hayatın bir parçası olan seller, yangınlar, kuraklıklar insanların ve diğer canlıların yaşamını sarsıcı biçimlerde etkiliyor. Karar alıcılar ise krizin boyutları ile ilgili bilimsel verileri görmezden gelerek ve krizden çıkışa dair önerilere yüz çevirerek bizleri felakete sürüklüyorlar. Ekolojik krizin etkileri de cinsiyetler arasında eşitsiz bir şekilde deneyimleniyor. *Feminist Yaklaşımlar*'ın bu sayısında ekolojik kriz karşısında önerilen önlemlere, geliştirilen mücadele biçimlerine feminist bir perspektifle katkı sunmayı amaçladık. Dergimizin bu sayısında çevre tarihi alanını feminist ekolojik bir bakış açısından yeniden değerlendiren, güncel ekolojik kavramlara feminist eleştirel bir perspektif geliştiren ve bu kavramlar bağlamında alternatif toplumsal pratiklere odaklanan, feminist politik ekoloji alanında referans niteliği taşıyan makalelerin Türkçe çevirileri ve değerlendirme yazıları yer alıyor. Bahar 2022 döneminde düzenlediğimiz “Feminist Politik Ekoloji Buluşmaları” başlıklı webinar serisinde de bu makalelerin yazarlarıyla okurlarımızı buluşturmuştuk.

Bu sayının ilk makalesi, Giovanna Di Chiro'nun “Yaşayan Çevrecilikler: İttifak Siyaseti, Toplumsal Yeniden Üretim ve Çevre Adaleti” başlığını taşıyor. Büşra Üner'in çevirisini yaptığı bu makalede yazar, çevre ve kadın hareketleri arasındaki ittifak ihtimallerini ABD bağlamında değerlendiriyor. Di Chiro neoliberal politikaların toplumun büyük kesimi için asgari insani yaşam koşullarını ortadan kaldırdığını vurgulayarak, gündelik yaşamı devam ettirmeyi hedefleyen, feminist ve ekolojik bir gelecek tahayyülü olan toplumsal hareketlerin nasıl birlikte hareket edebileceğine dair bir tartışma sunuyor.

Seema Arora-Jonsson, “Toplumsal Cinsiyet Araştırması ve Çevre Politikasının Kırk Yılı: Nerede Duruyoruz?” başlıklı makalesinde, akademideki çevre ve toplumsal cinsiyet tartışmalarını çevre çalışmalarına ilişkin politika ve uygulamadaki değişimlerle beraber ele alıyor. Ayça Günaydın'ın çevirisini yaptığı makale, çeşitli hükümetlerin ve çevre kurumlarının dönem dönem ciddi kaynaklar ayırarak toplumsal cinsiyet konusuna gösterdikleri ilginin eleştirel bir analizini yapıyor. Kadınların çevre yönetimine ve piyasasına bireyler olarak eklenmeye çalışılmasının kadınların eylemliliğini sınırladığına dikkat çekiyor. Ancak bununla birlikte bu çevre politikalarında

toplumsal cinsiyet ana akımlaştırma sürecinin bazı durumlarda kadınları güçlendirebilecek sonuçlar da doğurduğunu söylüyor.

Ayten Sönmez'in çevirisini yaptığı, "Etkilerin Ötesine Geçmek 'Toplumsal Cinsiyet ve İklim Değişikliği' Sorunu için Oluşturulabilecek Farklı Cevaplar" adlı makalesinde Sherilyn MacGregor, iklim değişikliği ve toplumsal cinsiyet ilişkisine dair indirgeyici, kadınları kurbanlar olarak sınıflandıran çevre çalışmalarının eksikliklerine işaret ediyor ve cinsiyet adaleti ve çevre adaleti arasındaki gerekli bağlantıları kurabilmemiz ve alternatif bir dünya tasavvur edebilmemiz için feminist çevre literatüründen faydalanmanın elzem olduğunu ifade ediyor.

Melissa Leach ve Cathy Green'in "Toplumsal Cinsiyet ve Çevre Tarihi: Kadın ve Doğanın Temsilinden Ekoloji ve Politikanın Toplumsal Cinsiyet Analizine" başlıklı makalesini Aysel Yıldırım çevirdi. Yazarlar çevre tarihini toplumsal cinsiyet perspektifiyle eleştirel bir gözle analiz ederken, ekofeminizm ve 'kadınlar, çevre ve kalkınma' yaklaşımlarının ortaya koyduğu tarih anlatılarının, kadınları merkeze alan bir tarih anlatımı olmakla birlikte, özcü yaklaşımlar içerebildiğini ve kadınlar aleyhine politikalara zemin oluşturabileceğini savunuyor.

Christine Bauhardt, "Krizi Çözmek mi Dediniz? Yeşil Yeni Düzen, Küçülme ve Dayanışma Ekonomisi: Ekofeminist Bir Ekonomik Yaklaşımdan Kapitalist Büyüme Ekonomisine Alternatifler" başlıklı makalesinde, kapitalist büyüme ekonomisine alternatif olarak sunulan Yeşil Yeni Düzen, Küçülme ve Dayanışma Ekonomisi'ni ekofeminizmin bu alanlara sunabileceği katkıları dışarda bırakmaları nedeniyle eleştiriyor. Öykü Tümer'in çevirisini yaptığı makalede yazar alternatif ekonomik modellerin toplumsal cinsiyet perspektifiyle yeniden inşa edilmesi gerektiğine dikkat çekiyor.

"Türkiye'de Ekoloji Hareketi ve Cinsiyet Eşitliği" başlıklı yazısında Özlem Aslan, Türkiye'deki ekolojik hareketlerin tarihsel bir değerlendirmesini sunuyor ve bu hareketlerin kadınları ve kadınların gündemlerini içerme stratejilerini eleştirel bir şekilde ele alıyor. Yazar, bu bağlamda umut verici bir örnek olarak Ekoloji Birliği Kadın Meclisi'nin faaliyetlerine odaklanıyor.

İstanbul Sözleşmesi'nden hukuksuz bir şekilde çıkılması geçtiğimiz dönem boyunca kadın hareketinin temel gündemini oluşturmuştu. Geçtiğimiz haftalarda da Anayasa'ya aykırı olan bu süreç Danıştay tarafından onaylandı. Fehmiye Ceren Akçabay, "İstanbul Sözleşmesi'nin Ardından: Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı'na Dair Bir İnceleme" başlıklı yazısında Türkiye'de kadınlara dönük şiddetle mücadelenin tutarsızlıklarını hukuki bir perspektiften ele alıyor. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı'nı merkeze aldığı yazısında, uluslararası hukuktan uzaklaşan ve muhafazakâr politikalarla şekillenen yeni hukuk anlayışını analiz ediyor.

*Feminizm Herkes İçindir* feminizmle tanışmak isteyen her yaştan insana önermek için ilk aklımıza gelen kitap, birçoğumuzun başucu kitabı. Bu ve daha birçok eserin yazarı, son derece üretken, ezber bozan perspektifiyle sadece feminizm karşıtlarına değil, bizzat feminist harekete eleştirilerini de incelikli bir şekilde dile getiren sevgili bell hooks'u 2021 yılında kaybettik. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de kadınlar ve kadın hareketi kendisinden çok şey öğrendi. Dergimizin son yazısında Esra Ařan, "bell hooks'un Ardından" başlıklı yazısında bell hooks'un bizlere açtığı kapılara değiniyor. bell hooks'u sevgi ve saygıyla anıyoruz, kendisini çok zleyeceėiz.

Bu sayının kapağındaki fotoğrafın orijinali Selen atalyrekli'ye ait. Fotoğrafı kullanmamıza izin verdiği için kendisine teşekkür ederiz.

Keyifli okumalar dileriz.